

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора,
ШКУТИ Олега Олеговича – на дисертацію БОЛЬШАКОВОЇ Дар’ї
Олександрівни «Призначення заходів кримінально-правового характеру
на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості»,
подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 081 «Право»**

Актуальність теми дисертації. Незважаючи на умови воєнного стану в Україні досить актуальним сьогодні залишається питання укладення угод про примирення та визнання винуватості, що безпосередньо доводить, позитивний результат закріпленої законодавцем процедури примирення між сторонами в межах виконання Україною вимог Рамкового рішення Ради ЄС «Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві» та низки міжнародних документів програмного й рекомендаційного характеру, спрямованих на розширення та утвердження примирювальних процедур.

Незважаючи на низку позитивних аспектів, вітчизняні науковці й практики і надалі вважають, що інститут призначення покарання за наявності угод про примирення або про визнання винуватості не є формалізованим, а відсутність спеціальної норми, яка би регулювала порядок обрання покарання при укладенні угод про примирення та визнання винуватості, визнають недоліком чинного кримінального законодавства.

У силу сукупності різних факторів повністю оцінити масштабність порушеної Д.О. Большакової у дисертаційній роботі: «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості» проблеми доволі складно, оскільки на момент прийняття нового КПК України ні в Кримінальному, а ні в Кримінальному процесуальному кодексі, не врегульовано питання порядку визначення виду та розміру узгодженого сторонами покарання, меж його призначення тощо.

При всій значущості наявних наукових здобутків, інститут призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод про примирення та визнання винуватості до сьогодні не був предметом окремого наукового пошуку, у зв’язку з чим зараз, як ніколи, актуалізується потреба сучасного наукового дослідження, на підставі комплексного аналізу кримінального і кримінально-процесуального законодавства, практики його застосування, теоретичних джерел, проблемних питань призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод про примирення та про визнання винуватості, а також формулюванні пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування в окресленій сфері.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими.

Автором використано сучасні вітчизняні та зарубіжні літературні джерела, законодавчі й підзаконні нормативно-правові акти України та зарубіжних країн, міжнародні документи, матеріали судової практики, аналітичні матеріали тощо.

Дисертантка здійснила своє дослідження, спираючись і на відповідну емпіричну базу, яку становлять: дані судової статистики (звіти річні за формою № 1-1, № 6), 150 вироків суду першої інстанції (включаючи Вищий антикорупційний суд), постановлені у 2013–2024 рр., що розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень та інформаційно-пошуковій системі «Прецедент», 50 ухвал суду апеляційної інстанції, постанови Верховного Суду, матеріали дисциплінарних проваджень прокурорів; результати анкетування суддів першої інстанції, прокурорів, адвокатів і науково-педагогічних співробітників.

Список використаних джерел складає 273 найменування.

Позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертанткою висновків і рекомендацій уміле використання нею широкого спектру сучасних методів наукового пошуку.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права у їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість здобувачу сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку офіційного опонента, слід віднести такі:

у перше:

– на підставі аналізу судової практики затвердження узгодженого сторонами угоди покарання, у тому числі узгодження звільнення від відбування покарання з випробуванням, зроблено висновок, що чинні нормативно-правові приписи щодо меж судового розсуду при затвердженні угод за відсутності чіткої та однозначної правової регламентації відповідних повноважень сторін угоди на сьогодні не можуть виконувати роль єдиного правильного орієнтира визначення повноважень сторін угоди в цьому питанні;

– розроблено поняття «узгоджене покарання» та виокремлено його змістовну та вольову складові;

– з'ясовано особливості узгодження покарання особі співучасника кримінального правопорушення у виді організатора організованої групи та злочинної організації;

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації

можуть бути використані або використовуються в: *законотворчій діяльності* – при підготовці змін до КК України щодо вдосконалення правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному провадженні; *правозастосуванні* – при вирішенні сторонами угод і судом проблемних питань застосування покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням (лист-підтвердження Комунарського районного суду м. Запоріжжя; лист-підтвердження від адвокатського об'єднання «Легес» м. Запоріжжя); *навчальному процесі* – при проведенні занять з кримінального права, спецкурсу «Проблеми кримінальної відповідальності та покарання», а також при підготовці навчально-методичного забезпечення дисциплін кримінально-правового циклу (акт впровадження результатів дисертації в освітню діяльність Класичного приватного університету); *науково-дослідній діяльності* – при подальшому дослідженні проблем застосування кримінально-правових заходів та розроблення пропозицій щодо формування кримінально-правової політики у сфері реалізації кримінальної відповідальності.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та висновки дослідження оприлюднені на дев'яти міжнародних науково-практичних конференціях: «Кримінально-правове, криминологічне та кримінально-виконавче забезпечення прав і свобод людини в Україні» (м. Запоріжжя, 23 грудня 2020 р.); «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 11 листопада 2020 р., 10 листопада 2021 р., 9 листопада 2022 р.); «Правова політика України: історія та сучасність» (м. Житомир, 8 жовтня 2021 р.); «Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації» (м. Харків, 16 квітня 2021 р.); «Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу: реалії та перспективи» (м. Запоріжжя, 18 травня 2023 р.); «Забезпечення принципів поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі» (м. Дніпро, 23 листопада 2023 р.); «Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи» (м. Київ, 23 лютого 2024 р.).

Оцінка змісту дисертації. Здобувачка вірно визначає мету дослідження і відповідно до неї ставить завдання: простежити генезу нормативно-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод; систематизувати наукові знання про призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному праві України; визначити правову природу застосування покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості; з'ясувати загальнотеоретичні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, що застосовують на підставі угод; виявити стан дотримання загальних засад призначення покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі угод; з'ясувати стан дотримання спеціальних засад призначення покарання на підставі угод (покарання більш м'якого, ніж передбачено законом, з урахуванням стадії кримінального правопорушення та характеру співучасті, за сукупністю кримінальних

правопорушень і вироків, неповнолітній особі); вивчити зарубіжний досвід правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод (країн континентальної та прецедентної правової сім'ї); проаналізувати пропозиції щодо вдосконалення кримінально-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод і сформулювати рекомендації, спрямовані на вдосконалення кримінального законодавства та правозастосовної діяльності.

Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, які містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (273 джерел) та трьох додатків.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації здобувачки, структуру та обсяг дисертації.

У *розділі 1 «Теоретико-правові засади дослідження призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод»* виччено генезу нормативно-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод; стан наукової розробки проблематики; теоретико-правові проблеми призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості та виокремлено загальнотеоретичні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, які застосовують на підставі угод.

У *підрозділі 1.1 «Генеза нормативно-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод»* авторка приходить до висновку, що призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості дає змогу говорити не лише про новітню його історію, що тісно пов'язана з розширенням засад диспозитивності в кримінальному процесі та започатковану в 2012 р. запровадженням інституту угод у кримінальному провадженні.

У *підрозділі 1.2. «Стан наукової розробки проблематики»* Авторкою на підставі узагальнення наукових розробок проблематики призначення покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості дало змогу виокремити такі найбільш актуальні концептуальні та практичні проблеми: 1) відсутність формалізації приписів про призначення покарання на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості в кримінальному законодавстві; 2) визначення кола заходів кримінально-правового характеру, що можуть бути призначені на підставі угоди; 3) визначення співвідношення меж судової дискреції та дискреції сторін угод в питаннях застосування заходів кримінально-правового характеру (зокрема, дотримання загальних та спеціальних засад призначення покарання); 4) правомірність узгодження покарання більш м'якого, ніж передбачено санкцією кримінально-правової

норми, на підставі ст. 69 КК України; 5) співвідношення загальної підстави звільнення від відбування покарання з випробуванням, передбаченої в ч. 1 ст. 75 КК України, з підставою такого звільнення в провадженнях щодо угод, передбаченою ч. 2 ст. 75 КК України. Особливої актуальності набула ця проблема в кримінальних провадженнях щодо вчинення корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, про що свідчить практика поширення такого звільнення, незважаючи на відсутність ясності в цьому питанні в кримінальному законодавстві та різні позиції фахівців.

У підрозділі 1.3. «Теоретико-правові проблеми призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості» Здобувач приходять до висновку, що серед усього комплексу заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості предметом угоди сторін можуть бути лише покарання та призначення покарання і звільнення від його відбування. Спеціальна конфіскація не є таким заходом, незважаючи на те, що в ст. 472 КПК України згадується про необхідність вказівки на умови її застосування. Спеціальна конфіскація не є предметом домовленостей сторін. Визначення в угоді умов застосування спеціальної конфіскації не пов'язується зі згодою на її застосування, а зумовлено процесуальними вимогами.

Запропоновано внести зміни до Кримінального процесуального та Кримінального кодексу, спрямовані на нормативно-правове регулювання можливості сторін угоди про примирення та про визнання винуватості узгоджувати обмежувальні заходи в кримінальних провадженнях щодо домашнього насильства.

У підрозділі 1.4. «Загальнотеоретичні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, які застосовують на підставі угод»

На підставі аналізу теоретико-правових проблеми призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості зроблено висновок, що за чинної редакції ч. 5 ст. 65 КК України визнавати нормативно-правове регулювання питання правомочності суду призначити узгоджене сторонами угоди покарання, за відсутності будь яких особливостей щодо його виду чи розміру, яке б уточнювало або доповнювало певну із загальних засад призначення покарання спеціальним правилом призначення покарання, не має достатніх підстав; умовно його можна визнавати загальною засадою призначення, яка визначає повноваження суду, обумовлені угодою про примирення чи про визнання винуватості, відмінні від повноваження суду призначати покарання при здійсненні кримінального провадження в загальному порядку (без угоди), тим самим воно є інструментом узгодження положень матеріального та процесуального кримінального права; розуміння призначення угод у кримінальному провадженні як взаємних поступок на шляху до пошуку балансу у вирішенні конфлікту, який би задовольняв інтереси окремих осіб (сторін угод), суспільні інтереси та інтереси правосуддя, дає змогу виправдовувати практику призначення покарання ближче до нижньої межі санкції в умовах

відсутності принципів обтяжувальних обставин або ж переходу до іншого, більш м'якого покарання; вирішення кримінально-правового конфлікту через механізм укладення угод може досягти мети лише у разі, якщо кримінально-правові наслідки для винної особи, хай і більш поблажливі, ніж у провадженнях, що розглядаються в загальному порядку, будуть обрані згідно з вимогами закону, що й має забезпечувати суд, перевіряючи умови угоди та затверджуючи узгоджене сторонами угод покарання.

Узгоджене покарання слід оцінювати як таке лише за умови висловлення згоди на це покарання або на призначення покарання та звільнення від нього з випробуванням безпосередньо в змісті угоди сторонами угоди в угодах про примирення та винною особою в угодах про визнання винуватості. Згоди прокурора як сторони такої угоди у цьому випадку закон не вимагає, про що свідчить зміст положень ст. 472 КПК та ч. 4 ст. 394 КПК України.

За змістом узгоджене покарання полягає в узгодженні сторонами угоди про примирення та про визнання винуватості покарання, що може бути в таких варіаціях: 1) те, що ґрунтується на загальних засадах призначення покарання; 2) те, що ґрунтується на загальних засадах та враховує спеціальні засади призначення покарання.

За вольовою ознакою узгодження покарання полягає у висловленні згоди на це покарання безпосередньо в змісті угоди про примирення її сторонами та винною особою в угодах про визнання винуватості. Досягнення згоди є обов'язковою умовою законності таких угод. При цьому вважаємо, що добровільність укладення угоди її сторонами не тотожна розумінню досягнення згоди на призначення певного виду та розміру покарання (або ж його призначення та подальше звільнення від відбування покарання з випробуванням).

У розділі 2 «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод: загальні засади» розкрито мету та завдання діяльності дізнавача щодо запобігання кримінальним правопорушенням, показано роль принципів в організації та діяльності дізнавача щодо запобігання кримінальним правопорушенням, відображено кримінологічний зміст запобіжної функції дізнавача.

У підрозділі 2.1 «Призначення покарання на підставі угод: загальні засади» проведений авторкою дослідження аналіз призначення покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості засвідчив, що в цілому таке покарання призначається з дотримання загальних засад, передбачених ст. 65 КК України.

Загалом практика укладення угод засвідчила застосування традиційних підходів до врахування обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання, передбачених відповідно ст. 66 та 67 КК України. Найчастіше обставинами, що пом'якшують покарання, визнаються: щире каяття або активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення; добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди. Разом з тим у практиці укладення угод є випадки визначення своєрідних обставин, що пом'якшують

покарання, що допускається на підставі ч. 2 ст. 66 КК України, у кримінальних провадженнях, відкритих у період воєнного стану в Україні, до яких віднесено різноманітні випадки передачі грошових коштів на потреби ЗСУ.

У підрозділі 2.2 «Звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі угод» авторкою доведено, що вирішення питання про співвідношення ч. 1 та ч. 2 ст. 75 КК України, крім проаналізованої вище проблеми, ставить на порядок денний питання про ступінь кореспондування між приписами цих норм і щодо інших питань. Зокрема, якщо прийняти позицію, що вони повною мірою кореспондують між собою, то при укладенні угоди мають бути враховані всі формальні умови такого звільнення.

Зокрема, поширеним у судовій практиці є підхід, за якого сторони угоди, узгоджуючи застосування до засудженої особи звільнення від відбування покарання з випробуванням, повинні дотримуватися всіх формальних умов такого звільнення, і головне обґрунтування висновку про можливість виправлення засудженого без відбування покарання. Угоди, які не відповідають такій умові, здебільшого не затверджуються судом. Водночас забезпечення єдиної практики судів як у цьому, так і в ряді інших питань, ускладнюється неможливістю сторони обвинувачення оскаржити таке рішення, за існуючого на сьогодні нормативно-правового регулювання підстав оскарження угод (п. 3 ч. 3 ст. 394 КПК України).

У розділі 3 «Призначення покарання на підставі угод: загальні засади» розкрито порядок призначення покарання на підставі ст. 69 КК України; призначення покарання на підставі угод за незакінчене кримінальне правопорушення та кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті; призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та за сукупністю вироків та інші спеціальні засади призначення покарання.

У підрозділі 3.1. «Призначення покарання на підставі ст. 69 КК України» авторка приходить справедливого висновку, що попри висловлювані в кримінально-правовій доктрині застереження щодо можливості узгодження сторонами угод пом'якшення покарання на підставі ст. 69 КК України, судова практика допускає таку можливість. Сторони угод про примирення та про визнання винуватості в цілому узгоджують пом'якшення покарання з дотриманням вимог ст. 69 КК України, зокрема в питаннях обмеження застосування ч. 1 ст. 69 КК України щодо осіб, засуджених за корупційне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 403, 405, 407, 408, 429 цього Кодексу, вчинене в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, за катування, вчинене представником держави, у тому числі іноземної.

У підрозділі 3.2. «Призначення покарання на підставі угод за незакінчене кримінальне правопорушення та кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті» здобувачкою встановлено, що суди доволі рідко перевіряють узгодження покарання саме з урахуванням вимог ст. 68 КК

України щодо визначення ролі кожного співучасника, обмежуючись вказівкою на дотримання загальних засад призначення покарання, передбачених ст. 65 КК України, як в угодах, так і в провадженнях, яке здійснюється на загальних засадах. Тим не менше відсутність у вироку вказівки про врахування при призначенні покарання співучасникам характеру й ступеня їх участі у вчиненні кримінального правопорушення не свідчить про те, що суд неправильно застосував закон про кримінальну відповідальність, що, згідно зі ст. 409 КПК України, є підставою для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції, як пропонується оцінювати в кримінально-правовій науці.

У підрозділі 3.3. *«Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та за сукупністю вироків»* встановлено, що в судовій практиці наявна тенденція відходу від роз'яснень, що містяться в ППВССУ *«Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод»* від 11 грудня 2015 р. № 13, що ст. 71 КК України, містить імперативну вимогу про призначення покарання за сукупністю вироків виключно судом. Лише в окремих випадках у разі затвердження судом такого рішення сторін угоди останнє є предметом апеляційного оскарження.

У свою чергу, суди апеляційної інстанції, аналізуючи зміст апеляційної скарги прокурора, переважно виходять з визнання імперативності вимог ст. 71 КК України про призначення покарання за сукупністю вироків виключно судом.

У підрозділі 3.4. *«Інші спеціальні засади призначення покарання»* встановлено, що при укладенні угод про примирення, де потерпілим була неповнолітня особа, суди в основному дотримувалися вимог ст. 469 КПК України, водночас у таких výroках подекуди не вказується на особливості укладення такої угоди залежно від віку потерпілої неповнолітньої особи. Переважно суди зазначали у výroках, що неповнолітня потерпіла особа та її законний представник надали згоду на укладення угоди, у зв'язку із чим складно визначити, чи укладав угоду неповнолітній, який досяг шістнадцятирічного віку, самостійно за згоди його законного представника, чи така угода була укладена за згодою неповнолітньої особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, її законним представником.

У розділі 4 *«Вдосконалення правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному провадженні»* авторкою не лише вивчено зарубіжний досвід правового регулювання призначення покарання на підставі угод, а й запропоновано шляхи удосконалення КК України щодо призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод

У підрозділі 4.1. *«Зарубіжний досвід правового регулювання призначення покарання на підставі угод»* авторкою доведено, що ключовими проблемами, спільними для зарубіжних країн та України, які варті уваги та окремого дослідження при вдосконаленні національного механізму укладення угод, є такі: полеміка, що відбувається в кримінально-правових доктринах щодо змісту та механізму укладення угод про визнання

винуватості, зокрема такого різновиду, як угода про вирок, у частині розподілу повноважень щодо визначення діапазону покарань між суддями та прокурорами; диференціації розміру знижок у покаранні залежно від часу укладення угоди; диференціації розміру знижок у покаранні залежно від розкриття та оцінки доказів сторони обвинувачення, що надає змогу обвинуваченому чи підсудному зважити докази проти себе; пояснення суддівського розсуду щодо вибору варіанта зниження покарання.

У підрозділі 4.2. «Вдосконалення КК України щодо призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод» авторка приходить до справедливого висновку, що удосконалення кримінально-правового регулювання правил призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод може відбуватися такими найбільш оптимальними способами: 1) взяття за основу проєкту нового КК України, який, на відміну від чинного, містить формалізовані вимоги щодо призначення покарання, зокрема визначає правило пом'якшення покарання; 2) удосконалення чинних редакцій ст. 58, 62, 63, 65, 69 та 75 КК України в запропонованому варіанті.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід звернути увагу на наявність у ньому низки дискусійних питань, зокрема:

1. Досить не коректно з точки зору офіційного опонента в тексті дисертації має місце термін «визнання вини», в контексті процесуально закріпленого в ст. 468 КПК України інституту угод між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання саме винуватості, а не вини.

2. Важливим структурним компонентом дисертаційного дослідження є його предмет. Ще в 2011 році ВАК України (Бюлетень ВАК України, № 9-10, 2011 «Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»)) (далі – Вимоги ВАК України), і по сьогоднішній день дані Вимоги є незмінними, зауважив, що назва дисертації повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати обраній науковій спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), вказувати мету і предмет дослідження та його завершеність. Пунктом 3.4.1.3. Вимог *Мета і задачі дослідження* встановлено, що формулюється мета роботи і задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб вказувати на об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження визначає тему

(назву) дисертаційної роботи. Назва дисертації «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості», проте авторкою предмет дослідження визначено більш ширше ніж тема дисертації, а саме: «застосування заходів кримінально-правового характеру на підставі угод про примирення та визнання винуватості в кримінальному праві України».

3. Важливе значення для будь-якого наукового дослідження мають обрані методи, що виступають засобами розкриття та систематизації його змісту. Найважливіше завдання методології являється вивчення закономірностей розвитку засобів і прийомів дослідження, їх взаємного впливу, диференціації та субординації. Адже правильно обрана методологія наукового дослідження створює не лише оптимальні та ефективні умови для пізнання його змісту, а і є необхідним елементом наукового пошуку актуальних питань та шляхів до їх вирішення.

Проте, як показав аналіз дисертаційної роботи авторкою, нажаль, не відтворено власної методології наукового дослідження, а лише перераховано наявні методи наукового пізнання, що ускладнило не лише можливість на належному науково-методологічному рівні здійснити комплексне та системне дослідження призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості, а й розв'язання поставлених завдань, вирішення яких, за нашим глибоким переконанням, потребує формулювання цілісної методології, метою якої є опанування таких методів пізнання, які надають змогу розкрити зміст предмету обраного наукового пошуку.

4. За результатами наукового дослідження дисертантка приходить висновку, що практиці призначення покарання на підставі угод превалюють випадки призначення найменш суворого виду покарання та максимально наближеного до мінімального розміру строкового покарання, передбаченого санкцією статті (частини статті), що за умови врахування загальних засад його призначення, за позицією здобувача, не спростовує законність та обґрунтованість судових рішень при затвердженні такого покарання.

В контексті викладеного виникає питання: «Чи не надає вказане вище реальну можливість винній особі в подальшому уникнути покарання, у тому числі шляхом отримання відстрочки виконання покарання (наприклад штраф), або його невиконання взагалі, подальшого затягування судового процесу, задля досягнення мети спливу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, в порядку визначеному ст. 49 КК України?»

5. 29 жовтня 2024 року Верховною Радою України було прийнято Закон № 4033-ІХ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення регулювання угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією», яким до КК України додано ст. 69⁻² КК України та доповнено ч.1 ст. 75 КК України відповідними обмеженнями.

В контексті предмету дисертаційного дослідження, під час публічного захисту, хотілося б почути позицію здобувача щодо внесених законодавчих змін.

Наведені зауваження носять здебільшого дискусійний характер, відображають власну наукову позицію офіційного опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час публічного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку наукової праці здобувачки.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертанткою, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Большакової Дар'ї Олександрівни «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій.

Викладені в дисертації рекомендації та пропозиції щодо удосконалення національного законодавства України та правозастосовної практики у сфері запобігання дізнавачем кримінальним правопорушенням є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки кримінального процесу та кримінології, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що ставляться до такого роду наукових праць.

Дисертація відповідає спеціальності, за якою здійснене дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація **БОЛЬШАКОВОЇ Дар'ї Олександрівни «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості»** подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора

філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283, 19.05.2023 р. № 502 та від 03.05.2024 р. № 507), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341, 19.05.2023 р. № 502 та від 03.05.2024 р. № 507), а її автор **БОЛЬШАКОВОЇ Дар'ї Олександрівни** заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Професор кафедри кримінально-правових
дисциплін інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олег ШКУТА